

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۴/۱۵

تحلیل راهکارهای ارتقای کیفیت تدریس آموزگاران مقطع ابتدایی

حسن امیدی

کارشناسی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام‌نور ایلام

چکیده

آموزش ابتدایی به عنوان پایه‌ای‌ترین مرحله آموزش و پرورش، نقشی حیاتی در تربیت و پرورش نسل آینده ایفا می‌کند. کیفیت تدریس آموزگاران در این مقطع، نقشی کلیدی در ارتقای سطح یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. با وجود تلاش‌های صورت‌گرفته، چالش‌هایی در زمینه کیفیت تدریس آموزگاران مقطع ابتدایی وجود دارد. این چالش‌ها می‌توانند شامل مواردی مانند عدم استفاده از روش‌های نوین تدریس، کمبود مهارت‌های خلاقانه و تفکر انتقادی، ضعف در مدیریت کلاس درس و عدم آشنایی با فناوری‌های نوین آموزشی باشند. ارتقای کیفیت تدریس آموزگاران مقطع ابتدایی، فواید متعددی برای دانش‌آموزان، نظام آموزشی و جامعه به ارمغان خواهد آورد. این فواید شامل مواردی مانند افزایش سطح یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، ارتقای خلاقیت و تفکر انتقادی، ایجاد انگیزه و علاقه به یادگیری، پرورش مهارت‌های اجتماعی و زندگی و در نهایت، تربیت نسلی توانمند و متعهد برای آینده کشور خواهد بود. این مقاله به بررسی راهکارهای ارتقای کیفیت تدریس آموزگاران مقطع ابتدایی می‌پردازد. برای این منظور، ابتدا چالش‌های موجود در این زمینه مورد بررسی قرار می‌گیرد. سپس، راهکارهای مختلفی در سطوح فردی، سازمانی و نظام آموزشی ارائه می‌شود. این راهکارها شامل مواردی مانند استفاده از روش‌ها و فنون نوین تدریس، ارتقای مهارت‌های خلاقانه و تفکر انتقادی، آموزش مهارت‌های مدیریت کلاس درس، آشنایی با فناوری‌های نوین آموزشی و ارائه برنامه‌های ضمن خدمت اثربخش برای آموزگاران خواهد بود.

واژگان کلیدی: مهارت‌های تدریس، آموزگاران، مدارس، دانش‌آموزان، فنون تدریس، دوره ابتدایی.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

مهارت‌های تدریس برای آموزگاران مؤثر ضروری است. آموزگاران قدرت تأثیرگذاری بر نسل‌های آینده را دارند. آنها در زندگی دانش‌آموزان تغییر ایجاد می‌کنند و رهبران آینده را آموزش می‌دهند. در این مقاله به این می‌پردازیم که مهارت‌های تدریس چیست و چرا اهمیت دارند و نمونه‌هایی از ارزشمندترین مهارت‌ها را برای آموزگاران ارائه می‌دهیم. ما همچنین چگونگی بهبود مهارت‌های تدریس خود و نحوه نشان دادن آنها در کلاس درس می‌پردازیم. مهارت‌های آموزشی به‌عنوان مهارت‌ها و دانش موردنیاز آموزگار یا مربی برای برنامه‌ریزی دروس، آموزش دانش‌آموزان، تعامل با دانش‌آموزان و والدین آنها و کار مجذانه با مدیران تعریف می‌شود. آموزگار مهارت‌ها را از طریق آموزش رسمی و همچنین تجربه در حین کار به دست می‌آورد (van et al, 2014).

در طول تدریس در کلاس، آموزگار باید مهارت‌های تدریس خوبی داشته باشد. مهارت‌های تدریس عمدتاً تکنیک‌هایی هستند که توسط آموزگار در کلاس درس استفاده می‌شود تا بتواند بر کلاس و جریان آموزش تسلط پیدا کند. اینها اساساً قبل از رفتن به تدریس توسط آموزگار برنامه‌ریزی شده است. (Rohwer and Henry, 2004)

آموزگار نقش حیاتی در جامعه دارد؛ زیرا آموزگار ذهن نسل جدید را پرورش می‌دهد و رشد می‌دهد تا تبدیل به فردی مؤثر شود. آموزگار فردی است که از سنین پایین با بچه‌ها کار می‌کند و به تدریج دانش می‌بخشد و تفکر انتقادی را پرورش می‌دهد. مسئولیت آموزگاران شامل برنامه‌ریزی دروس و ارائه دستورالعمل به گروه‌های سنی است که واجد شرایط تدریس هستند. آموزگاران به ادغام مهارت‌های سخت و نرم نیاز دارند تا تأثیر آموزشی مثبتی بر ذهن جوان داشته باشند. آموزگاران بسیار بیشتر از آنچه تصور می‌کنیم بر زندگی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند. آموزگاری با مهارت‌های مناسب الهام‌بخش و بر کل زندگی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد. آنها ابزاری هستند که می‌توانند افکار قدرتمند را در دانش‌آموزان شعله‌ور کنند و به آنها کمک کنند پتانسیل واقعی خود را آزاد کنند. برای ایجاد چنین تأثیرات طولانی‌مدت، برای آموزگاران مهم است که مهارت‌های خاصی داشته باشند. (Devine, 1987)

هنگامی که آموزگاران شاگردان مشتاقی برای تدریس پیدا می‌کنند، این تجربه تدریس را برای آموزگاران ارزشمند می‌کند. آموزگار در مرکز بحث‌های جالب و اطلاعاتی است که آنها را تشویق می‌کند تا دانش و درک خود را گسترش دهند. بهترین چیز در ارتباط با تدریس این است که آموزگار یک نقطه کانونی است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا به تدریج شکوفا شوند و نتایج مطلوب را ایجاد کنند (جلیلیان و همکاران، ۱۳۹۹).

یک آموزگار شاگردانی با طرز فکر متفاوت در کلاس خواهد داشت. در بیشتر موارد، همه دانش‌آموزان مشتاق نخواهند بود و برخی بدخلق خواهند بود. این کار آموزگار را سخت می‌کند و مدیریت آن نیازمند داشتن مهارت‌هایی است که برای تسلط و رهبری کلاس الزامی است.

بیان مساله

در حین صحبت در مورد مهارت‌های آموزشی، باید به اهمیت آن پرداخت. مهارت‌های تدریس از عوامل اصلی است که اثربخشی فعالیت آموزگار را در کلاس مشخص می‌کند. آنها متوجه می‌شوند که چه چیزی را باید آموزش دهند و چگونه باید آموزش دهند. این مهارت‌ها در ایجاد محیطی مؤثر برای دانش‌آموزان مفید است. بدون مهارت تدریس، تدریس یکنواخت خواهد بود و دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی - یادگیری شرکت نمی‌کنند، اگر در کلاس احساس خوبی نداشته باشند، آموزش به آنها بی‌معنی است. (Kyriacou, 2018)

امروزه آموزش مبتنی بر فعالیت انجام می‌شود؛ زیرا دانش‌آموزان در کلاس در اولویت هستند. همه چیز برای دانش‌آموزان است؛ بنابراین آنها باید در زمان تدریس فعال باشند. بیشتر اوقات دانش‌آموزان در کلاس تمرکز نمی‌کنند، در این صورت آموزگاران باید آن‌ها را در تمام فعالیت‌ها شرکت داده و را به مشارکت وادار کنند. پاسخ دانش‌آموزان نقش بسیار مهمی در تدریس در

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کلاس دارد. با کمک پاسخ‌های دانش‌آموز، آموزگار در مورد نتایج تدریس تصمیم می‌گیرد. مهارت‌های تدریس برای آموزگار، دانش‌آموز و مدرسه مهم است. در اینجا دلایلی وجود دارد که اهمیت مهارت‌های تدریس را بیان می‌کند (Helms et al, 2016).

- توسعه شغلی: مهارت‌های آموزشی مؤثر، آموزگار را قادر می‌سازد تا در نقش خودکارآمدتر شود و پیشرفت کند. چه به دنبال یک موقعیت ابتدایی یا پیشرفته باشد، مهارت‌های آموزشی عالی فرصت‌هایی را برای دستیابی به شغل رویایی و پیشرفت شغلی فراهم می‌کند.
- رضایت شغلی: آموزگاران که مهارت‌های آموزشی عالی دارند، احتمال بیشتری برای دستیابی به نتایج یادگیری برای دانش‌آموزان خود دارند. دیدن پیشرفت دانش‌آموزان در یادگیری مهارت‌های جدید، درک محتوای دوره و موفقیت، لذت‌بخش است.
- دانش‌آموزان شاد: آموزگاران که مهارت‌های تدریس عالی دارند، به مهارت‌هایی مجهز هستند تا دانش‌آموزان خود را برای موفقیت آماده کنند. دانش‌آموزان در محیط‌هایی که ابزارها و منابع مناسب برای موفقیت در اختیارشان قرار می‌گیرد، شادتر هستند.
- موفقیت سازمانی: مدارس با آموزگاران ماهر و با اعتمادبه‌نفس، شهرت بسیار خوبی برای عملکرد تحصیلی درخشان دارند. دانش‌آموزان آن نیز به احتمال زیاد در زندگی موفق خواهند شد. (Blasco et al, 2015)

چالش‌های تحصیل مهارت‌های تدریس

بدون دسترسی به مهارت‌های آموزشی آموزگاران باتجربه، بسیاری از آموزگاران جدید برای رویارویی با چالش‌های کلاس درس آمادگی لازم را ندارند. توسعه مجموعه‌ای از مهارت‌ها نیاز به زمان دارد. مشاهده صرف مهارت‌ها و فعالیت‌های آموزگاران باتجربه کافی نیست، زیرا آموزگاران تازه‌کار لزوماً برنامه‌ریزی گسترده و متنوعی را که برای تدریس انجام می‌شود، کار پیشرفته‌ای که زمینه را برای تدریس موفق درس‌ها تنظیم می‌کند، استراتژی‌های مدیریتی که یک محیط یادگیری مؤثر در کلاس را ترویج می‌کند، نمی‌بینند. (van et al, 2014)

خودارزیایی آموزگار که بعد از کلاس انجام می‌شود بسیار مهم است. آموزگاران جدید باید از چارچوب مهارت‌هایی که برای موفقیت در کلاس درس نیاز دارند، از جمله سازماندهی، آموزش و ارزیابی استراتژی‌ها آگاه باشند. آموزگاران جدید اغلب در کارنامه راهکارهای آموزشی خود محدود هستند. بسیاری از آموزگاران مستقیماً از برنامه‌های آماده‌سازی آموزگاران دانشگاه وارد عرصه تدریس می‌شوند، جایی که آنها بر حداقل دانش یا مهارت‌های آموزشی تسلط دارند. اغلب به آنها آموزش داده نمی‌شود که چگونه محیط یادگیری مثبت و سازمان‌یافته‌ای را که برای آموزش آنها و برای یادگیری دانش‌آموزان لازم است ایجاد کنند. (Rohwer and Henry, 2004)

از طریق آزمون و خطا، آموزگاران جدید مجموعه‌ای از استراتژی‌های تدریس را توسعه می‌دهند. ممکن است این فرآیند نامنظم توسعه استراتژی چندین سال طول بکشد - تا آن زمان بسیاری از آموزگاران جدید ناآماده و ناامید کلاس را ترک کرده‌اند. علاوه بر این، اکثر استانداردهای برنامه درسی از آموزگاران انتظار دارند که محیط‌های یادگیری فعالی را ایجاد کنند که تفکر دانش‌آموزان سطح بالاتر را تحریک می‌کند، باین‌حال تعداد کمی از آموزگاران آموزش در چنین شرایطی را تجربه کرده‌اند. (Helms et al, 2016) بدون آمادگی باکیفیت بالا برای آماده کردن آنها برای چالش‌های کلاس درس، آموزگاران جدید یا همان‌طور که به آنها آموزش داده شده است تدریس می‌کنند، یا باتوجه به روند فعلی فرسایش آموزگاران، آنها اصلاً تدریس نخواهند کرد. اگر می‌خواهیم آموزگاران باکیفیت را حفظ کنیم، باید به تازه‌ترین‌های این حرفه سیستم حمایتی از دانش‌آموزی داده شود که برای موفقیت در کلاس به آن نیاز دارند (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اصلاحات آموزشی قرن گذشته؛ مانند یک آونگ بین تأکید بر یادگیری آموزگارمحور و دانش آموز محور حرکت کرده است. در واقع، راهکارهای آموزشی در یک پیوستار از آموزگارمحوری تا بیشتر دانش آموز محوری وجود دارند: سخنرانی، نمایش، پرسش، بحث، تمرین هدایت شده، تمرین مستقل، گروه‌بندی، بازی نقش، شبیه‌سازی و تحقیق تأملی. در طول یک سخنرانی، آموزگار منبع دانش است. در مقابل، فعالیت‌های متمرکز بر دانش آموز مانند ایفای نقش یا تحقیق تأملی بیشتر به دانش‌آموزان به‌عنوان منابع دانش بستگی دارد. (Gibbs and Coffey, 2004).

آموزگاران جدید بیشتر با راهکارهای آموزشی آموزگارمحور آشنا هستند و اغلب زمانی که تحت فشار قرار می‌گیرند به آنها باز می‌گردند. با گذشت زمان و تجربه، آموزگاران می‌توانند یاد بگیرند که از رویکردهای آموزشی دانش‌آموز محور بیشتری استفاده کنند. برای مثال، آموزگاران می‌توانند با دنبال کردن سخنرانی‌هایی با بحث‌های ۲ تا ۳ دقیقه‌ای دانش‌آموز به دانش‌آموز در مورد اطلاعات یا مسائل ارائه‌شده در طول سخنرانی، رویکردهای دانش‌آموزی بیشتری را وارد کنند. در نهایت آموزگاران می‌توانند ساختارهای یادگیری مشارکتی، پروژه‌های تحقیقاتی دانش‌آموزی، و درس‌های تحقیقی را که دانش‌آموزان را ملزم به جستجوی دانش از منابعی غیر از کتاب درسی یا آموزگار می‌سازد، ترکیب کنند (دوائی و همکاران، ۱۳۹۲).

مهارت‌های تدریس

اهمیت دادن به مهارت‌های تدریس به رشد شخصیت و ذهن دانش‌آموز و انتقال اطلاعات ارزشمند کمک می‌کند. مهارت‌های آموزشی از دو بخش مهارت‌های سخت و نرم تشکیل شده است به این معنی که برخی به طور طبیعی توسعه می‌یابند در حالی که برخی دیگر به آموزش و تمرین نیاز دارند. ارتقا مهارت‌های تدریس بخش مهمی از روند تبدیل شدن به یک آموزگار اثرگذار است. از این رو، در پژوهش حاضر، اهمیت ارتقای مهارت‌های تدریس، چالش‌های یادگیری این مهارت‌ها بررسی و تشریح شده و مهارت‌های اثرگذار در بهبود توانایی تدریس آموزگاران ارائه شده است. یادگیری مهارت‌های تدریس یک فرآیند پیوسته می‌باشد و بعد از گرفتن مدرک و شروع شغل تمام نمی‌شود. به وسیله ادامه یادگیری، آموزگاران می‌توانند به طور مداوم مهارت‌های خود را بهبود بخشند و در تدریس مهارت بیشتری پیدا کنند. آموزش و استفاده از مهارت‌های مشارکتی آموزگاران را قادر می‌سازد تا با همکاران خود به طور مؤثر تعامل داشته باشند. نوع آوری و مهارت‌های ارائه هنگام برنامه ریزی دروس برای ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان و حفظ علاقه آنها مهم است. همانطور که مدارس از نظر فنی پیشرفته تر می‌شوند، آموزگاران نیز به ارتقای مهارت‌های تدریس خود نیاز دارند. این وظیفه اصلی آموزگاران است که درک کاملی از رشد شناختی، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان داشته باشند. از آنجایی که یک کلاس درس مملو از دانش‌آموزانی است که از زمینه‌های مختلف والدینی هستند، برای آموزگار منطقی است که از قابلیت‌های یادگیری دانش‌آموزان مختلف آگاه باشد.

برخی از ویژگی‌های مهارت‌های تدریس را می‌توان به شکل زیر بیان کرد:

- می‌توان آن را به صورت جداگانه توسعه داد.
- مربوط به طرح‌های واحد آموزش رفتارگرایی است.
- تدریس را معنادار و مؤثر می‌کند.
- برای دستیابی به اهداف آموزشی (اهداف خاص) مفید است.
- کلاس را فعال می‌کند و رفتار دانش‌آموزان را تغییر می‌دهد.
- راه بسیار ساده‌ای برای ارائه موضوع در کلاس است و میزان یادگیری افزایش می‌یابد.
- با فرآیندها و رفتارهای آموزشی مرتبط است.

مهارت‌های ارتباطی: این یک مهارت ضروری برای آموزگاران است. برای اطمینان از اینکه دانش‌آموزان محتوای دوره را درک می‌کنند، آموزگاران باید در تطبیق سبک ارتباطی خود با انواع دانش‌آموزان مطمئن باشند. ارتباط آموزگار را قادر می‌سازد تا

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اطلاعات را به دانش‌آموز منتقل کند و با همکاران، مدیریت، والدین و جامعه مدرسه ارتباط برقرار کند (Helms et al, 2016).

یک آموزگار باید به صورت کلامی و غیرکلامی با دانش‌آموزان ارتباط برقرار کند تا تمام نیازهای دانش‌آموزان را برآورده کند. مهارت‌های ارتباطی خوب هنگام صحبت با آموزگاران و والدین دیگر مفید است. یادگیری و آموزش هر دو با ارتباطات مرتبط هستند. این مهارت ارتباطی است که به آموزگار کمک می‌کند تا دانش‌آموزان را با توانایی‌ها، فرهنگ‌ها، سنین، طرز فکر و سبک‌های یادگیری متفاوت مدیریت کند. مؤلفه‌های ضروری مهارت‌های ارتباطی خوب عبارت‌اند از:

- گوش دادن فعال

- وضوح ارتباط

- ارتباط متناسب با سن

- مهارت‌های ارتباطی گفتاری و نوشتاری قوی

- استفاده از اشکال مختلف ارتباطی برای درگیر نگه‌داشتن دانش‌آموزان

مهارت‌های سازماندهی: یک روز معمولی آموزگار شامل ایجاد تعادل در فعالیت‌های متعدد است. آموزگاران برای منظم نگه‌داشتن فعالیت‌ها و درس‌های خود به مهارت‌های سازمانی قوی نیز نیاز دارند. (Helms et al, 2016) این مهارت‌ها به آموزگار کمک می‌کند تا فعالیت‌های روز را برنامه‌ریزی کند، مقالات را نمره دهد و سوابق دانش‌آموز را ایمن نگه دارد. مهارت‌های سازمانی آموزگار، دانش‌آموزان را قادر می‌سازد تا با کمترین اختلال یاد بگیرند. همچنین دانش‌آموزان می‌توانند با مشاهده آموزگار مهارت‌های سازمانی خوبی را اتخاذ کنند.

یک کلاس اغلب سی تا چهل دانش‌آموز دارد. یک آموزگار مسئول هر یک از آنها است. یک آموزگار باید مواد و تکالیف را مدیریت کند تا کلاس درس را به خوبی سازماندهی کند. (Qazi et al, 2012)

مهارت سازماندهی یکی از مهارت‌های حرفه‌ای ضروری آموزگار است؛ زیرا به او کمک می‌کند تا همه چیز را در جای مناسب خود نگه دارد و همه دانش‌آموزان را به نحو تحسین‌برانگیزی مدیریت کند.

مهارت‌های انگیزشی: آموزگاران باید به دانش‌آموزان خود انگیزه دهند تا به اهداف فردی و جمعی خود دست یابند. انگیزه ممکن است نیاز به تشویق، انتقاد سازنده یا پاداش دادن به رفتار خوب داشته باشد. تشویق دانش‌آموزان به آنها کمک می‌کند تا بر یادگیری متمرکز بمانند، اعتماد به نفس خود را تقویت کنند و بر یادگیری و موانع زندگی غلبه کنند مهارت‌های حل تعارض: آموزگاران برای حل تعارضاتی که گاهی در بین دانش‌آموزان ایجاد می‌شود به مهارت‌های مؤثر حل تعارض نیاز دارند. حل تعارض شامل تنش‌زدایی، میانجیگری بحث‌ها و کمک به دانش‌آموزان برای رسیدن به تفاهم است. آموزگاران همچنین باید به دانش‌آموزان نشان دهند که چگونه تعارضات بین خود را حل کنند. (Devine, 1987)

همدلی: یکی دیگر از ویژگی‌های مهم آموزگار، همدلی است. آموزگاران باید با یک دانش‌آموز یا گروهی از دانش‌آموزان همدل باشند. این امر زمانی ضروری است که دانش‌آموزان در زندگی شخصی یا تحصیلی خود در شرایط سختی قرار دارند. آموزگاران می‌توانند با پذیرش چالش‌های دانش‌آموزان خود و تشویق و حمایت از آنها، همدلی نشان دهند (جلیلیان و همکاران، ۱۳۹۹).

گاهی اوقات فشار در مدرسه آن قدر زیاد می‌شود که کودک را تحت تأثیر قرار می‌دهد و او را به سمت اضطراب، ترس و افسردگی سوق می‌دهد. همدلی در آموزگاران یک ویژگی مطلوب در نظر گرفته می‌شود؛ زیرا آنها احساسات همه کودکانی را که با آنها سروکار دارند را درک می‌کنند، با آنها همدلی می‌کنند، به غلبه بر مشکلات واقعی کمک می‌کنند و بر اساس آن عمل می‌کنند.

آموزگاری که ذاتاً همدل باشد همیشه خود را به جای دانش‌آموز قرار می‌دهد، نسبت به احساسات آنها حساس است و محیط امنی را برای رشد و یادگیری آنها فراهم می‌کند. (van et al, 2014)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تفکر انتقادی: آموزگاران باید به سرعت واکنش نشان دهند و برای مشکلاتی که در کلاس درس یا مؤسسه ایجاد می‌شود راه حل پیدا کنند و با اطمینان به سؤالات چالش برانگیز دانش‌آموزان پاسخ دهند. نیاز به ایجاد درس، ارزیابی دانش‌آموزان و تدوین برنامه‌های بلندمدت به این معنی است که آموزگاران باید مهارت‌های تفکر انتقادی را توسعه دهند. مهارت‌های خلاقانه: دانش‌آموزان در محیط‌های یادگیری خلاقانه پیشرفت می‌کنند؛ بنابراین ممکن است آموزگاران برای جلب توجه دانش‌آموزان نیاز به طراحی برنامه‌های یادگیری خلاقانه داشته باشند. آموزگاران خلاق می‌توانند طرح‌ها و پروژه‌های درسی را توسعه دهند که مهارت‌های خلاقانه دانش‌آموزان را نیز درگیر کرده و توسعه دهند. یادگیری خلاقیت به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا اطلاعات جدید را برای مدت طولانی‌تری حفظ کنند و به آنها کمک می‌کند در مطالعات خود برتر باشند. یکی دیگر از ویژگی‌های ضروری آموزگار، خلاقیت است (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

اگر آموزگاری درس را یکنواخت نگه دارد، مورد پسند دانش‌آموز قرار نمی‌گیرد، اما اگر آموزگار خلاق باشد و راه‌های جدید یادگیری را معرفی کند و موضوع را جذاب نگه دارد، خودبه‌خود مورد علاقه دانش‌آموزان قرار می‌گیرد. صبر: هنگام مدیریت یک کلاس درس سرکش یا دانش‌آموز مزاحم، صبر یک مهارت ارزشمند است. آنها همچنین ممکن است در توضیح مفاهیم دشواری که دانش‌آموزان در درک آنها مشکل دارند، صبور باشند. یک آموزگار عالی باید آرام بماند و حرفه‌ای بودن را حفظ کند (Saphier et al, 1997).

صبر یک ویژگی مطلوب است؛ زیرا به رفتار با کودکان با طرز فکرهای متفاوت کمک می‌کند. دانش‌آموزان از پیشینه‌های فرهنگی، توانایی‌های فکری و سبک‌های یادگیری متفاوت هستند. وقتی آنها به نحوی در بحث‌های کلاسی مشارکت می‌کنند، نظر آنها تحت تأثیر باورهای شخصی آنها قرار می‌گیرد. آموزگار باید صبور باشد تا دانش‌آموز را برای غلبه بر تعصب و تعصب شخصی آموزش دهد و با دانش‌آموزان خودکار کند نه علیه آنها. حفظ تعادل بین توانایی‌های دانش‌آموزان و انتظارات آنها بر عهده آموزگار است. (Rohwer and Henry, 2004).

اشتیاق: نشان دادن اشتیاق به کار و موضوعاتی که آموزگار تدریس می‌کند به دانش‌آموزان الهام می‌بخشد. یک آموزگار مشتاق یادگیری را سرگرم‌کننده و جذاب می‌کند. هنگام تدریس دروس پیچیده می‌توان با آموزش موضوعات مورد علاقه و معرفی دیدگاه‌های جدید اشتیاق نشان داد. یک آموزگار اگر بخواهد تغییری ایجاد کند باید به شغل خود علاقه داشته باشد. این یک شغل تنها یک کار روزمره نیست، بلکه یک تلاش تمام‌وقت برای انتقال دانش و درگیر نگه داشتن دانش‌آموز است (Helms et al, 2016).

اگرچه دقیقاً یک مهارت نیست، اما اشتیاق به تدریس، پیش‌نیازی برای آموزگاری مؤثر است و باعث می‌شود آموزگاران به طور مداوم به دنبال روش‌هایی برای بهبود خود به‌عنوان یک آموزگار خواهند بود. حفظ نگرش مثبت نیز بسیار مهم است، زیرا آموزگار یک الگو برای دانش‌آموزان خود است. نگرش آموزگاران نسبت به هر دانش‌آموز در نحوه رفتار و رشد آنها منعکس خواهد شد.

دانش‌آموزان دوست دارند آموزگاران داشته باشند که دوستانه باشند و آنها را درک کنند. به‌جای اینکه دانش‌آموزان را مجبور به یادگیری با نظم و انضباط کنند، کار تیمی با دانش‌آموزان به آنها کمک می‌کند در حین یادگیری سرگرم شوند. این یک جو مثبت در کلاس ایجاد می‌کند و به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا یادگیری را با فعالیت‌های سرگرم‌کننده مرتبط کنند (Blasco et al, 2015).

فداکاری: آموزگاران باید وقف دانش‌آموزان خود باشند. فداکاری یک آموزگار زمانی مشخص می‌شود که آنها تعهد واقعی خود را برای اطمینان از درک مفاهیم و دروس تدریس شده در کلاس درس توسط دانش‌آموزان نشان دهند. آنها همچنین باید جلسات پشتیبانی یک‌به‌یک را برای دانش‌آموزانی که به کمک اضافی نیاز دارند ارائه دهند. (Wipf et al, 1999).

مهارت‌های فنی: آموزگاران باید در موضوعات اصلی خود متخصص باشند. علاوه بر این، آموزگاران باید مهارت‌های جانبی مانند گزارش‌دهی، ارائه پاورپوینت و کار با نرم‌افزارهای آموزشی مرتبط داشته باشند. آموزگاران همچنین باید بتوانند مهارت‌های فنی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اولیه و مهارت کامپیوتر را به دانش‌آموزان خود نشان دهند. عمل بر اساس بازخورد: یادگیری مؤثر یک فرآیند دوطرفه است. آموزگاران باید به طور مرتب به دانش‌آموزان خود بازخورد سازنده بدهند و آماده در نظر گرفتن بازخورد دانش‌آموزان خود نیز باشند. حلقه بازخورد در تدریس مهم است، زیرا به آموزگاران فرصتی برای بهبود دروس خود می‌دهد. این به آنها اجازه می‌دهد تا به دانش‌آموزان خود دسترسی پیدا کنند و ابزارهای مورد نیاز برای موفقیت را در اختیار آنها قرار می‌دهد (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

کار تیمی: مهارت‌های آموزشی مهمی که آموزگار را در وضعیت خوبی نگه می‌دارد، کار گروهی است. وقتی آموزگاری اهمیت کار در گروه را درک می‌کند، دانش‌آموزان را نیز تشویق می‌کند که از آن پیروی کنند. کار به‌عنوان یک عضو تیم باعث ایجاد اعتماد به نفس، کارایی، بهره‌وری، مهارت‌های رهبری، مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های تفکر انتقادی می‌شود. به همین دلیل است که این مهارت مورد نظر در آموزگار است. (Qazi et al, 2012)

رهبری: یک آموزگار برای رویارویی با کلاسی پر از دانش‌آموز به مهارت‌های رهبری فراوان نیاز دارد. برخی از آموزگاران مسئولیت‌های اضافی مانند مدیریت یک باشگاه اجتماعی، به‌عنوان مثال، یک باشگاه خواندن، یا مربیگری یک تیم ورزشی مانند یک تیم بسکتبال را بر عهده می‌گیرند که مهارت‌های تدریس را افزایش می‌دهد. آموزگاران دارای مهارت‌های رهبری در مقایسه با آموزگارانی که در این بخش فاقد مهارت هستند، شانس بیشتری برای پیشرفت به سمت رشد دارند (دوائی و همکاران، ۱۳۹۲).

تفکر تخیلی: تفکر تخیلی در آموزگار به‌عنوان یک مهارت آموزشی حیاتی در نظر گرفته می‌شود، زیرا به دانش‌آموزان کمک می‌کند. برخی از آموزگاران دانش‌آموزان خود را برای ارتباط بهتر با موضوع خود به فعالیت‌های خارج از منزل می‌برند، در حالی که برخی دیگر ممکن است از نمایشنامه یا آواز برای اثبات یک موضوع کمک بگیرند. برخی از آموزگاران نیز از تلویزیون و پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی برای تشویق یادگیری در دانش‌آموزان استفاده می‌کنند. (Rohwer and Henry, 2004)

مهارت‌های فناوری: فناوری پای خود را محکم بر پایه‌هایی مانند آموزش گذاشته است. یک آموزگار با مهارت‌های فنی می‌تواند با همه چیزهایی که در اطراف اتفاق می‌افتد به شیوه‌ای صحیح و درست در تماس باشد. پیشرفت‌های فناوری به ردیابی نمرات، تدوین درس‌ها، ایجاد راهنمای مطالعه، بررسی برگه‌ها و اوراق تست و غیره کمک می‌کند. رسانه‌های دیجیتال اغلب توسط آموزگاران برای جالب کردن مطالب و کمک به آنها برای کسب اطلاعات بیشتر استفاده می‌شود. آموزگاری که در آخرین پیشرفت‌های تکنولوژی مهارت نداشته باشد، خود را از همکاران خود عقب می‌بیند. (Devine, 1987)

مدیریت زمان: آموزگاری یک شغل تمام‌وقت است که آموزگار را ملزم می‌کند که ساعت‌های طولانی ابتدا در مدرسه کار کند و سپس برنامه‌ریزی در خانه، بررسی نسخه‌ها و تهیه تکالیف و کارنامه‌های بیشتر را انجام دهد. آموزگاران با مهارت‌های مدیریت زمان می‌توانند به راحتی تعادل بین کار و زندگی را حفظ کنند و از زمان خود در حد کمال استفاده کنند. آنها کسانی هستند که به راحتی می‌توانند در میان کار زیاد زمانی را برای فعالیت‌های تفریحی و شخصی اختصاص دهند. خودسازی: جستجوی روش‌های خودسازی یک ویژگی مطلوب در آموزگار است؛ زیرا به نگاه عینی به درون و یافتن زمینه‌هایی که نیاز به بهبود دارند کمک می‌کند. این می‌تواند مهارت‌های افراد، موضوع، روش‌های تدریس یا رفتار در کلاس باشد. بازنگری خود و تمایل به تغییر برای بهبود خود هم برای آموزگار و هم برای دانش‌آموز مفید خواهد بود (امین بیدختی و زرقانی، ۱۳۹۹).

سازگاری: آموزگار باید ذاتاً سازگار باشد. مدیریت یک کلاس از دانش‌آموزان کار ساده‌ای نیست. آموزگار باید برای رویارویی با هرگونه تغییری آماده باشد اگر بخواهد در میان شاگردان خود مقبولیت پیدا کند. گاهی اوقات تغییری در برنامه ایجاد می‌شود، یا یک روش تدریس در کلاس دیگر جواب نمی‌دهد و بنابراین نیاز به تعدیل است. یک آموزگار سازگار روش‌های خود را مطابق با انتظارات دانش‌آموزان تنظیم می‌کند و به موفقیت می‌رسد. (Saphier et al, 1997)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نظم و انضباط مهارت مهمی است که باید هر آموزگاری داشته باشد تا به عنوان آموزگاری اثربخش شناخته شود. یکی از اجزای حیاتی مدیریت مؤثر کلاس درس، نظم و انضباط است که تضمین می‌کند که رفتار مثبت در کلاس‌های درس تشویق می‌شود. برخلاف باور رایج، انضباط به معنای تنبیه دانش‌آموزان نیست. بلکه راهی برای مدیریت و راهنمایی دانش‌آموزان است. انضباط مستقیماً تحت تأثیر نوع رابطه شما با دانش‌آموزان است. مهم‌ترین مهارت‌های انضباطی که یک آموزگار می‌تواند داشته باشد شامل احترام گذاشتن، پاسخگویی به دانش‌آموزان و متقابلاً علاقه‌شان است. یک آموزگار باید در تنظیم یک روال مؤثر با میزان مناسب انعطاف مهارت داشته باشد. (Helms et al, 2016)

به عنوان یک آموزگار، با حصول اطمینان از رفتار خوب دانش‌آموزان، نیمی از راه طی می‌شود. اما برای اینکه یک آموزگار مؤثر باشد، باید بتواند به دانش‌آموزان کمک کند تا عادت‌های مطالعه و کار را توسعه دهند. مهارت‌های خوب مدیریت کلاس با تعیین قوانین اساسی برای تأکید بر اهمیت شأن کلاس شروع می‌شود. آموزگاران باید صبر و شکیبایی همراه با احساس مراقبت و مهربانی عمیق نسبت به دانش‌آموزان خود داشته باشند. یک آموزگار همدل با نشان دادن حساسیت، به ویژه در زمان شکاف بین دانش‌آموزان و آموزگار، قلب دانش‌آموزان خود را به دست خواهید آورد. روابط بهتر دانش‌آموز و آموزگار زمانی پدیدار می‌شود که آموزگار تمایل به گوش دادن به مشکلات پیشروی دانش‌آموزان خود را نشان دهد. برای آموزگاران مهم است که با دانش‌آموزان ارتباط خوبی برقرار کنند تا محیط یادگیری مثبت، سازنده و ایمن در کلاس‌های درس ایجاد شود (Gibbs and Coffey, 2004).

راهکارهای توسعه

این وظیفه اصلی آموزگاران است که درک کاملی از رشد شناختی، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان داشته باشند. از آنجایی که یک کلاس درس مملو از دانش‌آموزانی است که از زمینه‌های مختلف والدینی هستند، برای آموزگار منطقی است که از قابلیت‌های یادگیری دانش‌آموزان مختلف آگاه باشد. (Blasco et al, 2015)

مشاهده یک مهارت کلیدی است که هر آموزگاری باید برای تبدیل شدن به یک آموزگار مؤثر داشته باشد. یک کلاس می‌تواند ترکیبی از دانش‌آموزان دیرآموز و دانش‌آموزان باهوش باشد. این چالشی است که آموزگاران هر روز با آن مواجه می‌شوند، زمانی که باید الگوهای تدریس خاصی را اتخاذ کنند تا هیچ دانش‌آموزی را در فرآیند آموزش پشت سر نگذارد (Rohwer and Henry, 2004).

درک توانایی‌های ذاتی هر دانش‌آموز به آموزگار کمک می‌کند تا با سرعت یادگیری آن‌ها هماهنگ شود. به یاد داشته داشت، باتوجه به تنوع دانش‌آموزان در کلاس، یک شیوه آموزش برای همه مناسب نیست. آموزگار باید سرعت تدریس خود را با در نظر گرفتن سطح یادگیری کلی کلاس خود تنظیم کند تا مطمئن شود که هر دانش‌آموزی از مطالب کلاس سود می‌برد (دوائی و همکاران، ۱۳۹۲). هر آموزگاری هر روز با گروهی از دانش‌آموزان با ذهنیت‌های متفاوت نسبت به یادگیری برخورد می‌کند. درحالی که برخی از دانش‌آموزان علاقه شدیدی به یادگیری نشان می‌دهند، برخی دیگر با کوچک‌ترین تحریک حواسشان پرت می‌شود. از این رو، برای اینکه بتوان یک آموزگار را یک آموزگار مؤثر نامید، باید مهارت‌های مشارکت دانش‌آموز را توسعه دهد تا بتواند در دانش‌آموزان خود انگیزه ایجاد کند. می‌توان با استفاده از راهکارهای مختلف مانند استفاده از تصاویر و شاهکارها و حقایق چشمگیر، محتوای آموزشی را برای دانش‌آموزان جذاب کرد (جلیلیان و همکاران، ۱۳۹۹).

ایجاد یک رابطه قوی با دانش‌آموزان یکی از بهترین راه‌ها برای اطمینان از مشارکت دانش‌آموزان در کلاس است. آموزگار باید به آنها و علایقشان علاقه واقعی نشان دهد و پذیرای سؤالات و ایده‌های آنها باشد لازم است آموزگار تلاش بیشتری برای درک بهتر زندگی و مشکلات دانش‌آموزان انجام دهد. مهارت‌های تعامل دانش‌آموزان به طور طبیعی برای برخی از آموزگاران به وجود می‌آید، اما برخی دیگر می‌توانند با تمرین آنها را توسعه دهند. اگر آن را به خوبی انجام دهند، منبعی برای حمایت عاطفی یا آموزشی می‌شوند که هر دانش‌آموزی آرزوی آن را دارد. (Devine, 1987)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

یک آموزگار همیشه مهارت‌های ارتباطی خود را هر روز استفاده می‌کند. از این رو داشتن مهارت‌های ارتباط مؤثر برای آموزگار بسیار مهم است. مهارت‌های سخنرانی همراه با درک قوی از موضوع، توجه دانش‌آموزان را به خود جلب می‌کند و راه را برای سطح بالایی از تمرکز نسبت به موضوع مورد بحث هموار می‌کند. آمادگی آموزگار زمانی نمایان می‌شود که در موقعیتی قرار بگیرد که بتوانید شباهت دانش‌آموزان را روشن کند تا بتواند مطالب را برای آنها جالب تر ارائه نماید (امین بیدختی و زرقلانی، ۱۳۹۹).

همچنین انتظار می‌رود که یک آموزگار مؤثر با والدین دانش‌آموزان خود ارتباط برقرار کند. وقتی یک آموزگار شروع به تعامل دائم با والدین کند، می‌تواند شکاف بین آنچه در مدرسه اتفاق می‌افتد و آنچه از یک دانش‌آموز خاص انتظار می‌رود، پر کند. جلسات اولیا و آموزگاران، همراه با مکالمات تلفنی و ایمیلی با والدین، ابزارهایی هستند که به آموزگاران کمک می‌کنند تا همیشه با والدین در ارتباط باشند. با چنین گفتگوهایی این امکان برای آموزگاران فراهم می‌شود که والدین را از پیشرفت‌ها و نقاط ضعف فرزندان خود آگاه کنند. (Kyriacou, 2018).

هر آموزگار موثری که به‌عنوان یک حرفه نجیب برچسب‌گذاری شده است که می‌تواند زندگی دانش‌آموزان را به سمت بهتر تغییر دهد، به مهارت‌های بین‌فردی خوب در کنار صحبت کردن مؤثر و مهارت‌های ارائه قوی نیاز دارد. مهارت‌های آموزشی شامل همه این‌ها و موارد دیگر ... مانند مهارت‌های سازمانی عالی است. آموزگاران باید به‌خوبی برای سخنرانی‌های خود آماده باشند و اطمینان حاصل کنند که تمام مطالبی را که به تدریس کمک می‌کند به کلاس منتقل می‌کنند. شما باید تمایل به کار گروهی داشته باشید. در کنار مهارت‌های انگیزشی که آتش را در شکم دانش‌آموزان روشن نگه می‌دارد، یک آموزگار مؤثر باید در راهکارهای همدلی و ایجاد ارتباط در جایگاه بالایی قرار گیرد ارائه بازخورد به‌موقع در مورد رفتار و عملکرد بخش‌های شما نیز بخشی از مهارت‌های آموزشی مؤثر است. (van et al, 2014).

هر آموزگاری با تخصص خاصی می‌آید. آموزگاران اثربخش با قراردادن سال‌ها تجربه تدریس، در راستای تغییرات در برنامه درسی موضوع موردعلاقه خود قرار می‌گیرند (دوائی و همکاران، ۱۳۹۲). آموزگاران کارآمد با همگام بودن با موضوعات جدیدی که به دوره اضافه می‌شوند، اطمینان حاصل می‌کنند که دانش‌آموزان بهترین آموزش را از آنها دریافت می‌کنند. هنگامی که آموزگاران سطح بالایی از تخصص در موضوع را نشان می‌دهند، دانش‌آموزان تشویق می‌شوند تا سؤالاتی را مطرح کنند، با این باور که در آن زمان و آنجا روشن می‌شوند. این دانش کلی در مورد موضوعی که برای تدریس انتخاب کرده‌اید، راه را برای جلسات کلاسی جذاب هموار می‌کند. در کنار اطمینان از تکمیل برنامه درسی در چارچوب زمانی از پیش تعریف شده، باید به زمان صرف شده توسط دانش‌آموزان برای تکمیل تکالیف خود نیز اهمیت داد. آموزگار باید یک استراتژی را دنبال کند تا روز کاری خود را بر اساس اولویت‌های آموزشی و غیرآموزشی سازماندهی کند. (Wipf et al, 1999).

نتیجه گیری

مقاله حاضر به بررسی مسئله مهارت‌های مورد نیاز آموزگاران در تدریس پرداخته و در این راستا از روش توصیفی استفاده نموده است. مهارت‌های تدریس، مهارت‌ها و ویژگی‌های شخصی را توصیف می‌کنند که یک آموزگار برای پیشرفت در حین آموزش دانش‌آموزان باید داشته باشد. این مهارت‌ها برای برنامه‌ریزی دروس، آموزش دانش‌آموزان، انجام وظایف اداری و تعامل با آموزگاران و والدین مهم هستند. برخی از ویژگی‌های یک آموزگار خوب شامل مهارت در برقراری ارتباط، گوش دادن، همکاری، سازگاری، همدلی و صبر است. از دیگر ویژگی‌های تدریس مؤثر می‌توان به حضور جذاب در کلاس، ارزش در یادگیری واقعی، تبادل بهترین شیوه‌ها و عشق مادام‌العمر به یادگیری اشاره کرد. مهارت‌های تدریس، مهارت‌های سخت و نرمی هستند که به آموزگار کمک می‌کند تا دانش‌آموزان را درگیر خود نگه دارد. این مهارت‌ها همچنین می‌تواند به آموزگاران کمک کند تا خود را به عنوان یک مربی قرار دهند و توجه و احترام دانش‌آموزان را به خود جلب کنند. برخی از مهارت‌های تدریس به طور

طبیعی برای برخی به وجود می‌آیند، در حالی که برخی دیگر ممکن است نیاز به توسعه با تمرین داشته باشند. آموزگاران در حالت ایده آل باید در ارتباطات فیزیکی، کلامی و نوشتاری خوب باشند. ارتباط کلامی قوی به این معنی است که آموزگاران مطالب درسی و انتظارات خود را در عین ارائه مفاهیم به گونه ای که دانش آموزان قابل درک باشند، روشن کنند. یکی از مهم‌ترین مهارت‌های تدریس که یک آموزگار مدرن باید توسعه دهد، خلاقیت و تخیل خلاق است. برای درگیر نگه داشتن دانش آموزان، آموزگار باید به روش‌های خلاقانه به مطالب مطالعه نزدیک شود.

منابع

۱. جلیلیان، سهیلا، عظیم‌پور، احسان، محمدی، شراره، محمدزاده، رضا. (۱۳۹۶) میزان برخورداری معلمان مدارس هوشمند از مهارت‌های موردنیاز تدریس با استفاده از فاوا. تدریس پژوهی، ۱۵(۱)، ۱۰۷-۱۲۶
۲. حمزه‌بی، باقری، بخشعلی، عبدالله. (۲۰۲۲). تأثیر آموزش مبتنی بر جستجوگری وب بر انگیزش پیشرفت و یادگیری دانش آموزان چندپایه در درس علوم تجربی. اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۸(۲)، ۱۵۵-۱۷۲.
۳. دوائی، شیرین، امام‌جمعه، سیدمحمدرضا، احمدی، غلامعلی. (۱۳۹۲). بررسی و تدوین مهارت‌ها و صلاحیت‌های مورد نیاز معلمان در فرایند آموزش و یادگیری. نظریه و عمل در برنامه‌ی درسی، ۱(۱)، ۱۲۳-۱۴۶
4. Devine, T. G. (1987). Teaching study skills. A guide for teachers. Allyn and Bacon, Longwood Division, 7 Wells Avenue, Newton, MA 02159.
5. Helms-Lorenz, M., van de Grift, W., & Maulana, R. (2016). Longitudinal effects of induction on teaching skills and attrition rates of beginning teachers. *School Effectiveness and School Improvement*, 27(2), 178-204.
6. Qazi, W., Rawat, K. J., & Thomas, M. (2012). The role of practicum in enhancing student teachers' teaching skills. *American Journal of Scientific Research*, 44(12), 44-57.
7. Rohwer, D., & Henry, W. (2004). University teachers' perceptions of requisite skills and characteristics of effective music teachers. *Journal of Music Teacher Education*, 13(2), 18-27.
8. Teachout, D. J. (1997). Preservice and experienced teachers' opinions of skills and behaviors important to successful music teaching. *Journal of Research in Music Education*, 45(1), 41-50.
9. van de Grift, W., Helms-Lorenz, M., & Maulana, R. (2014). Teaching skills of student teachers: Calibration of an evaluation instrument and its value in predicting student academic engagement. *Studies in educational evaluation*, 43, 150-159.
10. Wipf, J. E., Orlander, J. D., & Anderson, J. J. (1999). The effect of a teaching skills course on interns' and students' evaluations of their resident--teachers. *Academic Medicine: Journal of the Association of American Medical Colleges*, 74(8), 938-942.